

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет романської філології і перекладу

Кафедра романської і новогрецької філології та перекладу

Допущено до захисту

« ___ » _____ року

Завідувач кафедри

_____ *Наталія ФІЛОНЕНКО*

КУРСОВА РОБОТА

з філології на тему:

«Явище неології: шляхи утворення та класифікація неологізмів»

Студентки групи Мліт 10-20
Спеціальність 035 Філологія
Спеціалізація 035.052 Романські мови і літератури
(переклад включно), перша – італійська
Освітня програма Італійська мова і література,
друга іноземна мова, переклад
Шостак Анастасії Олександрівни
(ПІБ)

Науковий керівник:
завідувач кафедри Філоненко Наталія Георгіївна
(науковий ступінь, вчене звання, ПІБ).

Чотирибальна шкала _____
Кількість балів _____
Оцінка ЄКТС _____

Члени комісії:

_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)

Київ 2023

АНОТАЦІЯ

Сучасна італійська мова постійно змінюється та розвивається, і вивчення неологізмів дозволяє лінгвістам та мовознавцям розуміти процеси, що відбуваються в мові, а також прогнозувати її розвиток в майбутньому. Класифікація неологізмів допомагає систематизувати вивчення цих нових слів та зрозуміти їх роль в мові та культурі.

У курсовій роботі розглянуто особливості утворення неологізмів у сучасній італійській мові, а також загальна характеристика основ їх класифікації. Проаналізовано дослідження та наукові роботи як українських лінгвістів, так і італійських, їх погляди та методи визначення поняття «неологізм», шляхи та причини його виникнення.

У результаті було досліджено та визначено основні морфологічні та лексико-семантичні засоби утворення неологізмів в італійській мові, а також семантичний та соціокультурний аспекти їх класифікації.

Ключові слова: неологізм, класифікація неологізмів, словотвірний неологізм, семантичний неологізм, лексичний неологізм.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. МЕТОДОЛОГІЧНЕ ПІДГРУНТЯ ДОСЛІДЖЕННЯ НЕОЛОГІЗМІВ В ІТАЛІЙСЬКІЙ МОВІ.....	6
1.1. Проблематика поняття «неологізм» і дослідження неологізмів італійської мови.....	6
1.2. Морфологічні засоби утворення неологізмів в італійській мові.....	7
1.2.1. Префікси.....	8
1.2.2. Суфікси.....	10
1.2.3. Словоскладання.....	12
1.2.4. Абревіації та скорочення.....	13
1.3 Лексико - семантичні особливості утворення італійських неологізмів.....	14
1.3.1. Лексичні неологізми.....	15
1.3.2. Семантичні неологізми.....	16
1.3.3. Калькування та неологізми-діалектизми.....	17
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1.....	19
РОЗДІЛ 2. СЕМАНТИЧНИЙ І СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТ КЛАСИФІКАЦІЙ ІТАЛІЙСЬКИХ НЕОЛОГІЗМІВ.	21
2.1 Класифікація італійських неологізмів за видом мовної одиниці.....	21
2.2. Класифікація італійських неологізмів за способом творення.....	22
2.2.1. Неологізми іншомовного та внутрішнього походжень.....	23
2.2.2. Словотвірні та семантичні неологізми.....	25
2.3 Класифікація італійських неологізмів за рівнем соціалізації.....	26
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2.....	28
ВИСНОВКИ.....	29
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	31
ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ.....	33

ВСТУП

Лексичний склад мови постійно зазнає змін, адже мова пристосовується до новітніх реалій, подій та явищ, що виникають по всьому світу. Тобто, можемо стверджувати, що мові властивий рух, при якому виникають нові слова та словосполучення.

За енциклопедією української мови, неологізм (від грец. νέος — молодий, новий і λογισμός — судження, вислів) — слово, а також його окреме значення, вислів, які з'явилися в мові на даному етапі її розвитку і новизна яких усвідомлюється мовцями або були вжиті тільки в якомусь акті мовлення, тексті чи мові певного автора. [2]

Дослідженнями неологізмів, їх класифікацією та шляхами створення займалися такі мовознавці та лінгвісти, як О. Д. Пономарів, В. М. Русанівський, Niccolò Tommaseo, Bernardo Bellini, Tullio De Mauro, Giacomo Devoto, Giovanni Adamo.

Актуальність теми. Дослідження неологізмів в італійській мові є актуальним, оскільки вони відображають сучасні тенденції у розвитку мови та суспільства, а також процеси, що відбуваються в мові, саме тому італійські неологізми постійно є предметом дослідження лінгвістів.

Метою дослідження є визначення загальної характеристики поняття «неологізм», шляхи утворення неологізмів та їх класифікації.

Об'єктом дослідження є поняття «неологізм», його роль у сучасній італійській мові, а також, шляхи їх утворення та класифікації.

Предметами цього дослідження є особливості виникнення неологізмів, їх класифікації в італійській мові та чинники, що спричиняють їх утворенню.

Методи дослідження, що використовувалися є описовий, структурно-семантичний, дедуктивний.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів з висновками до кожного з них, висновків до всієї роботи, списку використаної літератури та списку джерел ілюстративного характеру.

У Вступі зазначаються загальне визначення поняття «неологізм» та мовознавці, що займалися їх дослідженням.

У Розділі 1 висвітлюються шляхи утворення неологізмів в італійській мові та їх особливості.

У Розділі 2 аналізуються основні принципи класифікації неологізмів італійської мови.

РОЗДІЛ 1

ШЛЯХИ УТВОРЕННЯ НЕОЛОГІЗМІВ В ІТАЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Сучасна італійська мова постійно оновлюється, з метою відображати нові концепції, умови існування та галузі знань. Особливо постійно змінюється лексичний склад мови, щоб задовольнити комунікативні та когнітивні потреби мовців. Це призводить до появи багатьох нових слів, які можна визначити як лексичні еквіваленти до змінених комунікативних умов.

1.1. Проблематика поняття «неологізм» і дослідження неологізмів італійської мови

Як зазначав італійський лінгвіст Джованні Адамо, назва поняття «неологізм» походить від основи грецького прикметника νέος (укр. новий) та іменника λόγος (укр. слово, вираз). Сам термін використовується для опису нових слів, виразів, що виникли нещодавно та мають потенційну можливість увійти до словникового складу мови.

Відповідно до робіт українського мовознавця О.О. Потебні, неологізми виникають у мові абсолютно в різні періоди її розвитку. А серед основних причин виникнення нових слів називає потребу людей давати назви новим предметам, явищам, поняттям тощо, потребу замінити назву, що вже існує, та бажання називати образно предмет, явище, поняття.

Звідси, ми можемо стверджувати, що різні події, що відбуваються у світі, сприяють виникненню нових явищ та, відповідно, й слів. Одним з найяскравіших та нещодавнім прикладом може слугувати пандемія коронавірусної хвороби 2019 року. Як результат, в італійській мові з'являються такі неологізми як, власне, *coronavirus*, а також *didattica a distanza (DAD)*, *green pass*, *lockdown*, *long Covid*, *maskne* та інші.

Дослідження неологізмів, шляхи їх утворення, класифікація, причини виникнення цікавили багатьох видатних мовознавців з різних країн світу в абсолютно різні періоди розвитку мов. Серед визначних як і італійських, так і українських лінгвістів О. Д. Пономарів, В. М. Русанівський, О.О. Потебня, а також Niccolò Tommaseo, Bernardo Bellini, Tullio De Mauro, Giacomo Devoto, Giovanni Adamo.

1.2. Морфологічні засоби утворення неологізмів в італійській мові

Одним із основних засобів утворення неологізмів є морфологічний. У італійській мові нові слова створюються за допомогою різних морфологічних засобів, таких як префікси, суфікси, комбінація морфем (словоскладання), аббревіатури та скорочення. Цей процес є досить продуктивним і дозволяє мові закривати людську потребу давати назви новим явищам та поняттям і відображати їх.

Морфологічний спосіб творення вважається одним з основних, регульованим та «передбачуваним». Тобто, італійська мова має розвинений морфологічний апарат, який дозволяє синтетично виражати нові значення, поняття та явища. [13] Отже, неологізми утворюються стосовно вже існуючої в мові системі засобів і способів словотворення.

Ці засоби можуть використовуватися для утворення нових слів з різними значеннями, відповідно до контексту та потреб мови. Наприклад, *biotecnologia* (біотехнологія) використовує префікс *bio-* та твірне слово – *tecnologia* (технологія), щоб описати науку про використання живих організмів у технології, тоді як *radiotelevisivo* (радіотелевізійний) використовує словоскладання двох слів, щоб описати поняття, яке стосується як і радіо, так і телебачення.

У деяких випадках може спостерігатися поєднання морфологічних засобів творення нових слів, тоді ми зазначаємо, що слово виникло парасинтетичним

способом. Наприклад, *ingiallire* від *giallo*, тобто до основи предметника *giallo* додається префікс *in-* та суфікс *-ire*.

Морфологічні засоби є важливими для формування нових слів у мові, оскільки вони дозволяють мовцям ефективно висловлювати нові ідеї та концепції. Крім того, вони допомагають зберегти логічну структуру мови та забезпечують зрозумілість для інших мовців.

У наступних підрозділах ми детальніше розглянемо найбільш поширені методи морфологічного словотвору в італійській мові.

1.2.1. Префікси

Для утворення нових слів в італійській мові широко використовуються префікси. Префікс – це частина слова, що стоїть перед коренем, та яка використовується для утворення нових слів. Префіксація вважається достатньо розповсюдженим явищем і його можна спостерігати у великій кількості слів.

Префікси можуть бути розташовані перед коренем слова або перед іншим префіксом [5]. В нормативній італійській мові серед префіксальних слів найбільше дієслів, хоча в сучасній мові стає все більше префіксів, які виділяють інші синтаксичні категорії. [6]

У італійській мові префікси можуть мати грецьке, латинське або романське коріння та можуть мати автономне значення. Саме через це, можемо стверджувати, що додавання префіксів до існуючої морфеми слова надає йому нове семантичне значення.

За походженням префікси бувають іменникові, дієслівні та прикметникові.

Перелік префіксів, що часто використовуються для формування нових слів, є обширним. Один з найрозповсюдженіших серед префіксів в італійській мові вважається *in-*, який може мати різні значення, включаючи "в", "у", "всередині" або "недостатньо". Наприклад, *inarrestabile* – незупинний.

Інший часто використовуваний префікс – *re-*, який означає повторюваність дії або відновлення. Наприклад, *reincarnazione* – *перевтілення*.

Префікс *dis-*, який має латинське походження, вказує на негативний або протилежний зміст слова. Наприклад, *disiscrizione* – *відписка*.

У сучасній італійській мові з'являється новий твірний префікс *e-*, який має автономне значення, а саме – це скорочена форма англійського *electronic*. Найчастіше цей префікс зустрічається в словах англійського походження, наприклад, *e-book*, *e-mail*, *e-ticket*, *e-therapy*, *e-learning*. Окрім цього, префікс також зустрічається при додаванні до власне італійських слів: *e-democrazia*, *e-lavoro*, *e-lettore*. [6]

Інші префікси, які можуть використовуватися для утворення неологізмів в італійській мові, включають *con-*, *per-*, *post-*, *sub-*, *super-*, *ultra-*.

Більше прикладів суфіксів представлені в таблиці 1.

Таблиця 1

Префікс	Значення	Приклад
In-	в-, у-, ні-, не-	inzupposo
Dis-	не-, роз-	disiscrizione, dissare
Con-	спільний, з-	configlio
Re-	знову-, повторно-	restanza
Pre-	перед-, передчуття-	preconsiglio, prepartita
Auto-	само-, авто-	autocertificazione, autoquarantena
Sotto-	під-	sottocittà, sottoeroe
Super-	над-, перевищення-	superdiffusore, supercibo
Inter-	між-, серединний-	interrealtà
Multi-	багато-	multimateriale
Tele-	дистанційний, на відстані	teledidattica, telelavoro

Post-	після	post pandemia, (sindrome) post-Covid, post-verità
Sub-	під-, менший	subscelta, subgiornalistico
Mis-	помилково-, неправильно-	mistrasmissione, miscomunicazione
Anti-	проти-, протидія-	antiansiogeno, antieuropeismo
E-	електронний	e-book, e-banking
Uni-	одно-, об'єднання, цілісність	unicast, unipolarismo
Eco-	екологічний	ecotassa, ecocatastrofismo
Pro-	за-, на користь-	probusiness, promercato
De-	з-, від-, відміна-	demedicalizzazione

Префікси грають важливу роль у мові, оскільки дозволяють утворювати нові слова за допомогою зміни значення кореня. Використання префіксів є одним із найбільш поширених способів утворення нових слів в італійській мові.

Частота використання префіксів залежить від контексту і тематики тексту. Деякі префікси використовуються частіше, наприклад, "in-" (означає "в"), "re-" (означає "знову") та "dis-" (означає "проти"). Однак, кількість вживань префіксів в мовленні може значно відрізнятись в залежності від стилю мовлення, використовуваної лексики та інших факторів.

1.2.2. Суфікси

Наступним, не менш поширеним варіантом утворення неологізмів, є додавання суфіксів. Суфікс – це частина слова, що стоїть після кореня, додавання якого, вважається одним з основних методів утворення неологізмів та збагачення лексики.

Явище суфіксації слів найбільш притаманне дієсловам (*applicare, tweettare, streammare, vloggaré*), але також часто зустрічається в іменниках

(*cartolarizzazione*[31], *audismo*, *ageismo*), прикметниках (*Instagrammabile*[32], *bombastico*, *figliocentrico*).

На відміну від префіксів, суфікси не мають автономного значення, проте вони мають власну синтаксичну функцію в утворенні іменників, прикметників чи дієслів.

Таким чином, суфіксація дозволяє здійснити перехід слова з однієї частини мови в іншу. Виділяють декілька видів суфіксації:

1. Іменники, що утворюються від іменних частин, дієслів, прикметників та прислівників через додавання суфіксів -aio, -iato, -ista, -aggio, -mento, -enza, -azione, -izia, -ezza, -ismo.
2. Прикметники утворені від іменників та дієслів за допомогою суфіксів -are, -esco, -oso, -ale, -evole, -ibile, -abile.
3. Дієслова, які утворюються від іменників, прикметників, прислівників з додаванням суфіксів -ificare, -izzare, -eggiare, -eggiare.
4. Прислівники утворені від іменників та прикметників за допомогою суфіксів -mente, -oni.
5. Утворення парасинтетичних дієслів, що утворюються від іменника або прикметника. [11]

В таблиці 2 представлені ще декілька прикладів використання суфіксів у процесі творення неологізмів.

Таблиця 2

Суфікс	Значення	Приклад
-are	дії та процеси (дієслово)	Friendzonare, biciclettare
-ista	приналежність до певного класу, групи або позначає професію	Buonista, crudista

-ismo	ідеології та рухи	Muscolarismo, ipercapitalismo
-aggio	дії та процеси (іменник)	Ammartaggio
-abile/-ibile	можливість чи здатність до чогось	Instagrammabile
-eggiare	експресивне значення	Titaneggiare
-izzare	фактичне, трансформативне значення	Deradicalizzare, Camperizzare

Окрім додавання власне суфіксів, італійській мові притаманне використання альтерованих суфіксів, які додають відтінок якості, кількості чи тону первісному слову, проте не змінюючи його основного значення. [12]

1.2.3. Словоскладання

Ще одним варіантом морфологічного творення неологізмів в італійській мові є словоскладання (composizione). Цей принцип базується на основі складання двох або більше елементів, які можуть мати автономне значення або ні. [7] Проте, італійській мові притаманні певні особливості, а саме, зазвичай, їй властиво поєднання двох автономних слів, а не більше, на відміну від інших мов. Слова, утворені шляхом словоскладання, називаються складними. Окрім цього, при творенні неологізмів, італійській мові притаманне поєднання різних або однакових частин мови. [5] Серед основних:

1. Іменник + іменник (N+N) утворює іменник: pescesane, caposquadra;
2. Іменник + прикметник (N+A) утворює іменник: gentiluomo, cassaforte;
3. Дієслово + іменник (V+N) утворює іменник: apriscatole, spazzaneve;
4. Дієслово + дієслово (V+V) утворює іменник: giravolta, dormiveglia;
5. Прикметник + прикметник (A+A) утворює прикметник: giallorosso, dolceamaro.

На основі вище наведених поєднань, що формують неологізми, можемо стверджувати, що частіше за все, кінцевим результатом словоскладання буде слугувати іменник. [14]

В італійській мові, серед усіх можливих варіантів комбінацій частин мови, основним вважається словоскладання двох іменників. Часто головна частина слова (*il capo*), що в результаті вказує, яка саме це частина мови, знаходиться ліворуч (*auto ibrida, viaggio-studio*), але трапляються й слова, де ці частини розташовані навпаки (*capello-pensiero*).

Крім того, словоскладання допомагає зберігати логічну структуру мови та забезпечує зрозумілість слів. Наприклад, складне слово "autostrada" утворене від слів "auto" (автомобіль) та "strada" (дорога) і описує широку прокатну автодорогу.

1.2.4. Аббревіації та скорочення

І наостанок, слід згадати про такі невід'ємні поняття як аббревіація та скорочення. Ці процеси словотворення найбільш притаманні для сучасного розвитку творення неологізмів та часто використовуються в розмовному мовленні, що пов'язано з розвитком технологій, урбанізацією і все частішим провадженням людьми вільного часу у соціальних мережах.

Аббревіатура (*abbreviazione*) - це скорочення слів, які використовуються в розмовному мовленні, наприклад: які використовуються для економії часу та простору в письмовому або усному мовленні. Скорочення також можуть використовуватися для створення нових слів, наприклад, "wifi" - скорочення від "wireless fidelity" (бездротова точка доступу до Інтернету). А також, *pro* (*professionista*), *k-pop* (*Korean pop*), *veg* (*vegani o vegetariani*).[15,17]

Скорочення (*sigle*) – це різновид аббревіатур, а саме –ініціальні аббревіатури, тобто скорочені форми слів або фраз, що складаються з початкових літер слів: *DAD* (*Didattica A Distanza*), *MES* (*Meccanismo Europeo di Stabilità*), *VR* (*Realtà*

virtuale), *AR (Realtà aumentata)*, *MR (Realtà mista)*, *XR (Realtà estesa)*, *SARS-CoV-2 (Severe Acute Respiratory Syndrome – CoronaVirus 2)*. [15, 16]

Роль скорочень полягає в тому, що вони допомагають зменшити кількість слів у тексті та зробити мовлення більш лаконічним та зрозумілим. Звідси, можемо додати той факт, що подібні явища є надзвичайно популярні серед підлітків. Окрім скорочень, які характеризуються випаданням ряду букв зі слова (*ba – bacio*, *bn – bene*, *cpt – capito* есс.), з метою зекономити час при листуванні через електронні пристрої у соціальних мережах, молодь також часто використовує поєднання букв та цифр, або, навіть, графічні позначки (+, -, #), що має приблизно такий вигляд: *d6?* – *dove sei?*, *giovan8* – *giovanotto*, *+o* – *piu o meno*, *se#* - *settimana*. [33,34]

Отже, абрєвіатури та скорочення мають помітний вплив на виникнення неологізмів у сучасній італійській мові та їх використання спостерігається у різних сферах життя – від рутинних щоденних розмов та сленгу до політичних, економічних та міжнародних понять.

1.3. Лексико - семантичні особливості утворення італійських неологізмів

Лексичний склад мови найбільш яскраво відображає усі можливі події, явища певного періоду, епохи. У сучасній італійській мові спостерігається постійний динамічний розвиток мовного процесу, що виникає внаслідок впливу змін у різних сферах життя: економіка, політика, культура тощо. Завдяки чому, виникають нові слова, неологізми, які можуть бути лексичними або семантичними.

Також слід зазначити, що важливими лексичними тенденціями вважають слова, що мають емоційно-забарвлену та експресивно-оцінну функцію. Серед них вживання синтактико-риторичних прийомів, емфатичних прийомів, що мають потенціал помітного впливу на емоційний стан та сприйняття

співрозмовника або читача. Окрім цього, до такої лексики відносяться жаргонізми, сленг, різновиди зниженої лексики.

Особливе місце серед формування лексико-семантичної системи займають метафори-неологізми. Найрегулярніше ми можемо їх помічати в таких семантичних сферах, як термінологічна і складова сленгу лексики високих технологій, соціальна, економічна, політична і загальнопобутова лексика. [19]

Маємо звернути увагу й на такі види лексико-семантичних неологізмів як кальки та діалектизми. Тобто, це лінгвістичні явища, що часто вважали способом збагачення словникового запасу культури мови-реципієнта, яке завжди спостерігалось протягом історії.

До речі, згідно з опитуванням ISTAT 1995 року, загальна кількість діалектизмів (враховуючи не лише лексичні (як *guaglione*), а й ті, що є результатом фонематичних відмінностей (*boni* замість *buon*)) становить 1,3% (з максимумом у Неаполі - 2,6%, мінімумом у Мілані - 0,3%) і зростає до 3,9% у телефонних дзвінках.

Про кальки та діалектизми ми також детальніше розглянемо в наступних підпунктах курсової роботи.

1.3.1. Лексичні неологізми

Лексичні неологізми – це, власне, новоутворенні слова, що виникли не на основі вже існуючих слів словникового складу мови або їх модифікації. Можемо стверджувати, що лексичні неологізми створюються з нуля з метою заповнити мовну порожнечу за допомогою правил мови, до якої вони належать, в нашому випадку йдеться про італійську. [18]

Загалом, лексичні неологізми стають невід'ємною частиною мови в сучасному світі, і їх використання допомагає людям бути більш точними та ефективними у спілкуванні. Однак, важливо використовувати ці слова з

розумінням та у відповідних контекстах, щоб не порушувати норми мовлення та не створювати непотрібних бар'єрів у спілкуванні.

Утворення лексичних неологізмів є процесом постійної еволюції мови, який відображає нові технології, соціальні та культурні тенденції та потреби суспільства. У сучасному світі, окрім традиційних сфер життя, що впливають на виникнення лексичних неологізмів, які перелічені вище, невід'ємну частину становлять ще такі види як комп'ютерні ігри, блогінг, ЗМІ та в загально Інтернет мережа. [19] Крім того, інтернет також впливає на мовний розвиток через різноманітні мовні форуми та спільноти, де люди обговорюють мовні питання та вирішують спірні моменти, що можуть призвести до виникнення нових слів та термінів.

У цілому, лексичні неологізми відображають процеси, що відбуваються в суспільстві та відображають нові реалії, що виникають в різних сферах життя. Ці слова можуть допомогти людям бути більш точними та ефективними у спілкуванні, але важливо використовувати їх з розумінням та відповідно до норм мовлення, щоб не порушувати комунікаційних бар'єрів.

1.3.2. Семантичні неологізми

Формальна адаптація іншомовних слів - це явище, за якого слова іншомовного походження, які стають частиною лексикону іншої мови, можуть зазнавати змін у своїй фонологічній формі або морфологічних властивостях, пристосовуючись до характеристик і вимог мови-приймача. Наприклад, англ. *performance*, який мовою за походженням вимовляється як /pə'fɔ:məns/, в італійській мові змінює дещо форму, відповідно до норм та правил, та вимовляється як /'performans/ [8]. Такі слова називають семантичними неологізмами.

Слід зазначити, що вплив англо-американських висловів на італійську мову, у порівнянні з іншими європейськими мовами, вважається обмеженим та

достатньо контрольованим процесом, що підкреслюється в адаптованих варіантах англіцизмів. Серед них: *geneticamente modificato* (від *genetically modified*), *ecologicamente sostenibile* (від *ecologically sustainable*) або *eticamente sensibile* (від *ethically sensitive*). [9]

Прикладом такого семантичного неологізму може слугувати слово *navigare*. За тлумачним словником Трессані, основне та первинне його значення «здійснення мандрівки морем, річкою або озером, і яке стосується як човна, так і тих, хто в ньому перебуває». Проте, через потужний вплив нових технологій та комп'ютеризації італійське слово *navigare* отримує додаткове значення: «в Інтернеті, переходити з одного сайту на інший». Представляємо ще приклади використання слова в контексті:

1. Se continui a navigare in questa maniera, farai incagliare la barca in quella scogliera.
2. Navigare in Internet con lo smartphone è estenuante. [35]

Отже, семантичні неологізми - це нові слова або нові значення існуючих слів, які виникають внаслідок зміни соціально-культурного середовища, технологічного прогресу, наукових відкриттів тощо. Роль семантичних неологізмів полягає в тому, що вони відображають нові реалії та явища, які поступово входять до мови. Це дозволяє мові залишатися живою та актуальною, а також використовувати більш точні терміни та вирази для опису нових явищ.

1.3.3. Калькування та неологізми-діалектизми

Утворення неологізмів часто є наслідком взаємного впливу однієї мови на іншу. Звідси, одними з важливих типів неологізмів є кальки та діалектизми.

Отже, калька – це вид запозичення, процес утворення слів якого, полягає у виникненні нових термінів шляхом використання форм та норм мови, з якої походить слово. [14, 21] Массімо Фанфані виокремлював два основні типи кальок:

- структурні (морфологічні) кальки;
- семантичні кальки.

Відмінність цих понять полягає в тому, що структурні кальки складних слів походять від іншомовних, з поєднанням елементів, що є невідомими для мови, у склад якої вони можуть потенційно ввійти. Серед них прикладами є *grattacielo* від англ. *skyscraper*, де італійська калька була утворена морфологічним шляхом (важливо відмітити, що до виникнення цієї кальки в італійській мові не існувало відповідника для позначення хмарочосів), а також *ferrovia* від нім. *eisenbahn* тощо. [22]

У той час семантичні кальки позначають слова, що отримують в італійській мові нового значення, окрім вже набутих в мові походження. Наприклад, *realizzare* в італійській мові має значення «реалізувати», тоді як походить від англійського *realize*, що означає «усвідомлювати». [23]

Ще одним явищем, що виникло в наслідок контакту мов та має вплив на виникнення нових слів, вважаються діалектизми. Діалектизми - це слова або вирази, що мають діалектне походження, але завдяки мовному контакту входять в основний словниковий запас мови. Діалектизми можуть надавати мові більш регіональний характер і допомагати виражати місцеву культуру та традиції. Наприклад, слова "nciucio" та "monnezza" мають діалектне походження, але входять в загальний словниковий запас італійської мови. [12, 24]

Утворення неологізмів є процесом постійної еволюції мови. Кальки та діалектизми є важливими видами неологізмів, оскільки вони відображають культурний та історичний контекст, у якому вони виникли. Утворення нових слів допомагає мові відображати сучасні реалії та потреби суспільства. Однак, важливо використовувати ці слова з розумінням та відповідно до мовних норм, щоб не порушувати правильність мовлення та не створювати непотрібних бар'єрів у спілкуванні.

Значення кальок та діалектизмів можуть змінюватись з часом та в залежності від контексту вживання. Ці явища підтримують мовну різноманітність та сприяють більш точному та ефективному спілкуванню між людьми з різних регіонів та культур.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

Утворення неологізмів є невід'ємною частиною процесу мовної еволюції та відображає різноманітні тенденції у житті суспільства. Італійська мова не є винятком, оскільки вона постійно розвивається та змінюється, відображаючи нові реалії та потреби суспільства.

Основними шляхами утворення неологізмів в італійській мові є:

- морфологічний, тобто виникнення відповідно до словотворчих норм мови (префіксація, суфіксація, словоскладання), а також за допомогою абревіатур та скорочень;
- лексико-семантичний (лексичні, семантичні неологізми, кальки та діалектизми).

Тож, ми стверджуємо, що італійська мова має розвинений морфологічний апарат, який дозволяє синтетично виражати нові значення, поняття та явища.

Окрім цього, одним з основних шляхів утворення неологізмів є кальки та діалектизми - це дві основні категорії неологізмів, які відображають взаємодію з іншими мовами та діалектами. Одним зі способів створення неологізмів є також метафора. Метафоричні неологізми пояснюють складні поняття шляхом використання зображень та символів. Вони можуть бути використані для підкреслення емоційної ваги та підсилення ефекту, що створюється за допомогою слів.

У цілому, в утворенні неологізмів в італійській мові важливу роль відіграють різноманітні фактори, які відображають культурні, соціальні, економічні та політичні тенденції суспільства.

Отже, утворення неологізмів є складним та багатогранним процесом, який відображає тенденції розвитку суспільства та є проявом творчого підходу до мови. Важливо забезпечувати введення нових слів в мову, проте використовувати їх з розумінням та у відповідності з мовними нормами та культурними вимогами.

РОЗДІЛ 2. СЕМАНТИЧНИЙ І СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТ КЛАСИФІКАЦІЙ ІТАЛІЙСЬКИХ НЕОЛОГІЗМІВ

Семантичний і соціокультурний аспекти відіграють важливу роль у класифікації італійських неологізмів. Коли мовці створюють нові слова або використовують англіцизми в італійській мові, семантика та соціокультурний контекст визначають їхні значення та вживання.

2.1. Класифікація італійських неологізмів за видом мовної одиниці

Один з основних принципів класифікації неологізмів – це їх поділ за видом мовної одиниці. Для початку слід зазначити що ж означає поняття мовної одиниці.

Мовна одиниця — нерозкладний елемент системи мови, що зустрічається в певному рівні мови та протиставляється іншим одиницям мови. Тобто, можемо стверджувати, що серед неологізмів є декілька видів мовних одиниць на основі який власне і відбувається класифікація.

Отже, у сучасній неології розглядають три типи мовних одиниць:

- неолексеми;
- неофраземи;
- неосемеми.

Неолексемами позначають саме нові слова, тоді як неофраземами нові фразеологічні утворення, словосполучення, вирази. Слова, що отримують нове значення називають неосемемами. різниця між цими мовними одиницями полягає у тому, що вони характеризуються різною формою та типом створеного неологізму.

Окрім цього, неолексеми мають ще власну типологію. Вони поділяються на:

- власне неолексеми (слова, яким характерна новизна, раніше не використовувалися у мовленні, мають нову форму та часто є запозиченнями);
- трансформації;
- новотвори (слова, що характеризуються новим значенням, формою та, зазвичай, створенні шляхом деривації відповідно до норм мови);
- семантичні неологізми (наявні в мові слова, що змінюють своє значення та отримують нове або набувають до основного, первинного додаткове).

У загальному, можемо стверджувати, що всі типи неологізмів, що класифікуються за видом мовної одиниці: неолексеми, неофрази та неосемеми, є різними видами нових слів в італійській мові, які відрізняються за своєю формою та семантикою.

2.2. Класифікація італійських неологізмів за способом творення

Наступним видом класифікації неологізмів, що виокремлюють, є за способом їх творення:

- запозичені неологізми (внутрішнього та іншомовного походження);
- словотвірні неологізми (виникають за словотвірними моделями мови);
- семантичні неологізми (утворені через переосмислення слів, що вже є в мові).

Ця класифікація неологізмів виокремлює три основні способи утворення нових слів в мові.

Перший спосіб - це запозичення слів з інших мов. Такі слова можуть мати як іншомовне, так і внутрішньомовне походження. Запозичені неологізми

можуть бути необхідні у випадках, коли в мові відсутня лексика для позначення нових об'єктів, ідей або понять.

Другий спосіб - це словотвірні неологізми, що виникають за словотвірними моделями мови. Вони формуються за допомогою різних морфем, таких як префікси, суфікси, інфікси та інші. Цей спосіб утворення нових слів є найбільш поширеним в італійській мові.

Третій спосіб - це семантичні неологізми, які утворюються через переосмислення слів, що вже є в мові. Це може бути досягнуто шляхом зміни значення вже існуючих слів або їхнього поєднання з іншими словами.

Кожен з цих способів утворення неологізмів відображає певну особливість розвитку мови, її потреби в новій лексиці та сприйняття нових ідей, технологій і тенденцій в суспільстві.

2.2.1. Неологізми іншомовного та внутрішнього походжень

Згідно з класифікацією італійських неологізмів за способом творення виокремлюють неологізми іншомовного та внутрішнього походжень. У лінгвістиці запозичення вказує на будь-яке явище, що виникло взаємним впливом мов. [27] Тож, можемо стверджувати, що важливу роль у творенні неологізмів відіграє мовний контакт, тому деякі неологізми характеризуються як запозичення. Звідси, в італійській мові розрізняють два основних види запозичень:

- *prestiti di necessità* – слова, що виникли через необхідність називати неіснуючий предмет, явище, поняття в мові (*patata* – індіанського походження, інтегрується через іспанську мову, означає рослину, що була невідома до відкриття Америки);
- *prestiti di lusso* – запозичення, проте також мають відповідники в мові, мовець може обирати яке слово йому використати, що залежатиме

від його цілі чи надавати стилістичне забарвлення слову чи ні (*leader – capo; chic – elegante*).

Неологізми іншомовного походження в італійській мові можуть виникати з різних причин, серед яких:

- культурний обмін із іншими країнами, де італійська мова представляє собою мову культурної нації, що відіграє активну роль у світовій культурі, тож такий обмін із іншими країнами сприяє утворенню нових слів в італійській мові, що не мають відповідника в основному словниковому запасі італійської;
- соціальні чинники, які пов'язані із суспільною діяльністю людини, змінами у світі явищ, речей, роботою людського розуму, результатами пізнавального процесу людини, її соціальною свідомістю;
- міграція як причина появи нових слів в італійській мові, тобто, італійці, які змінюють країну проживання через ряд причин, можуть активно використовувати нові слова з мови тієї країни та внести їх до італійської мови та навпаки, іноземці, що приїждять до Італії можуть сприяти утворенню запозичень-неологізмів;
- завдяки технологічному прогресу з'являються нові поняття та технічні терміни, які потребують нових слів, щоб їх описати, багато таких слів запозичують саме з англійської мови.

Неологізми внутрішнього походження в італійській мові виникають у зв'язку з особливостями мови, її змінами та еволюцією. Проте, також мають вплив, такі чинники як науковий прогрес, технічні досягнення, зміни у соціальній сфері, мистецтві та культурі.

Серед основних мовних чинників виокремлюють:

- необхідність позначати новий предмет;
- потреба в експресивності мовлення;

- виникнення потенційно можливих слів на основі існуючих моделей.

Отже, неологізми внутрішнього та іншомовного походження мають провідну роль у виникненні нових слів в італійській мові та демонструють те, що на словниковий склад мови можуть впливати як і екстралінгвальні чинники так і інтралінгвальні.

2.2.2. Словотвірні та семантичні неологізми

Наступними видами неологізмів за способом їх творення розрізняють словотвірні та семантичні.

Словотвірні неологізми - це нові слова, які створюються шляхом поєднання існуючих морфем. Як нам уже відомо, відповідно до першого розділу, існує ряд можливих способів словотвірних методів утворення нових слів:

- префіксація;
- суфіксація;
- словоскладання;
- аббревіатури та скорочення.

Тобто всі слова, що утворюються за правилами вищепереліченими шляхами, вважаються словотвірними неологізмами.

Згідно з дослідженням Джованні Адамо, серед усіх видів неологізмів саме ті, що мають морфологічне походження, тобто похідність від дієслівних та іменних основ шляхом додавання префіксів і суфіксів вважається найпродуктивнішим та постійним процесом. Це явище спостерігається завдяки спонтанній тенденції до регуляції додавання декількох видів морфем в одному слові, яка супроводжує спрощення мовних структур.

Проте вживання афіксів і конфіксів підтверджується як найбільш пластичний і універсальний засіб збагачення лексики в контексті правильного неологічного утворення. [25]

Як ми вже зазначали, семантичні неологізми - це нові слова, які з'являються в мові за допомогою зміни значення вже існуючих слів або створення нових слів, які виражають нові концепції, ідеї та явища.

Особливості семантичних неологізмів в італійській мові полягають у використанні слів інших мов, зокрема англійської, які набули нового значення або відтворення та поширення нових ідей, технологій та культурних тенденцій.

Українські мовознавці, які вивчали лексичні та семантичні неологізми, включають таких відомих дослідників, як Олександр Пономарів, Іван Франко, Ірина Кириленко, Жанна Колоїз, Тетяна Малевиченко та інші.

Італійські мовознавці, які вивчали лексичні та семантичні неологізми, включають таких відомих дослідників, як Маріо Пецци, Луїджі Розі, Альдо Роберто де Ніро, Луїджі Гроссо та інші.

Ці вчені проводили дослідження щодо того, як виникають нові слова в мовах, як вони поширюються та змінюються з часом, та як вони відображають нові явища та тенденції в суспільстві. Вони також вивчали роль неологізмів у розвитку мови та їх вплив на сприйняття та розуміння мови користувачами.

2.3 Класифікація італійських неологізмів за рівнем соціалізації.

Наступним варіантом класифікації неологізмів італійської мови, на який слід звернути увагу, є за рівнем їх соціалізації. Вона включає в себе наступні різновиди неологізмів:

- okazіоналізми;
- потенціоналізми;
- індивідуально-авторські.

Класифікація італійських неологізмів за рівнем соціалізації – це поділ неологізмів на групи в залежності від того, на якому рівні соціальної активності вони виникають та поширюються, часто залежать від контексту, ситуації в якій використовуються.

Оказіоналізм – це мовленнєва одиниця, яка не входить або не призначена для того, щоб увійти в основний словниковий склад мови або спеціалізовану термінологію назавжди. Зазвичай, оказіоналізми використовуються в певному, конкретному контексті та одноразово. Проте, інколи відомі випадки входження оказіоналізмів до загальноживаної лексики.

Потенціоналізмами визначають слова, що згодом перетворюються на узуальні неологізми, тобто ті, що виходить за межі конкретної ситуації та мають потенціал увійти до загальноживаної мови.

Індивідуально-авторськими неологізмами називають слова, витворені відомими людьми, часто письменниками зі стилістичною, експресивною метою. Слід також зазначити, що кожен авторський неологізм у своєму походженні має бути вмотивованим, тобто має бути зрозумілим для тих, до кого він спрямований. Звідси, можемо стверджувати, що той, хто вводить його першим, змушений повторно використовувати вже існуючі елементи та модулі в мові. [27]

Прикладів індивідуально-авторських неологізмів, що увійшли до загальноживаної мови велика кількість. Серед них:

- Inciucio (da un'intervista di Mino Fuccillo a Massimo D'Alema);
- Paparazzo (Federico Fellini, 1960, La dolce vita);
- Vitellone (Federico Fellini, 1953);
- Eureka! (per tradizione attribuita ad Archimede, nel III secolo a.C.);
- Telescopio (Giovanni Demisiani, 14 aprile 1611). [28]

Окрім цього, більшість мовознавців визначають «оказіоналізм» та «індивідуально-авторський неологізм» як ідентичні поняття. Проте Ладоня К. Ю. у своєму дослідженні виділяє їх як окремі явища.

Класифікація за рівнем соціалізації може бути корисною для розуміння того, як можуть бути пов'язані з конкретною подією або обставиною, що має обмежений час життя та використання. Потенціоналізми можуть мати більший потенціал для інтеграції в мову і використовуються в більш широкому контексті.

Індивідуально-авторські неологізми, що створені окремими людьми зі своєю власною мотивацією та творчим підходом, часто переходять в основний склад італійської мови. У той час як okazіоналізми пов'язані з конкретною подією або обставиною, що має обмежений час життя та використання.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

У результаті, проаналізувавши основні засади класифікації неологізмів в італійській мові, ми виокремлюємо наступні типології:

- за видом мовної одиниці
- за способом творення
- за рівнем соціалізації

Всі ці типи класифікації неологізмів в італійській мові відображають певні характеристики нових слів. Вони можуть бути новими лексичними одиницями (неолексеми), новими фразеологізмами (неофраземи) або новими значеннями вже існуючих слів (неосемеми). Щодо способу творення, неологізми можуть бути запозиченими, словотвірними чи семантичними. Нарешті, за рівнем соціалізації вони можуть бути okazіоналізмами, потенціоналізмами або індивідуально-авторськими.

Всі ці типи класифікації намагаються відобразити різноманітні аспекти та характеристики нових слів, що дозволяє краще розуміти їхню природу та походження.

Класифікація неологізмів допомагає в систематизації та описі нових слів, що з'являються в мові, дозволяє зрозуміти, яким чином відбувається розвиток мови та які процеси лежать в основі змін у лексиці. А також це впливає на визначення основних тенденцій в мовленні та сприяє виявленню закономірності у процесі творення та поширення неологізмів.

Отже, створення класифікації неологізмів є важливим етапом у вивченні процесів лексикогенезу та розвитку мови загалом.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

На початку курсової роботи ми встановили мету розглянути та охарактеризувати поняття «неологізм», виокремити шляхи та способи їх творення, а також дослідити підґрунтя класифікації італійських неологізмів. Ми вважаємо, що дослідження неологізмів має питома значення для розвитку лінгвістики і сприяє покращенню розуміння мови та її еволюції в сучасному світі.

У першому розділі було розглянуто лінгвістичне визначення поняття «неологізм», звідки було визначено, що це слово, яке з'явилося в мові на даному етапі її розвитку, його новизна усвідомлюється мовцями або було вжито в якомусь акті мовлення, тексті чи мові певного автора. Будь-яке слово на певному етапі мови вважалося неологізмом і з часом, відповідно до того чи набуло широкого використання, може інтегруватися у загальноживану мову. Проте, не всі неологізми здатні стати сталою частиною мови, багато з них не отримують, не знаходять своє місце в мовній системі та втрачають актуальність.

Ми розглянули шляхи утворення неологізмів в італійській мові та виокремили основні: морфологічний та лексико-семантичний. Відповідно до досліджень мовознавців, яких ми згадували у курсовій роботі, словотворчий апарат італійської мови найбільше сприяє утворенню нових слів, цей процес вважається регульованим та передбачуваним. У той час як лексико-семантичний спосіб полягає в переосмисленні семантики слова або поєднанні його з іншими словами для утворення нового слова з новим значенням (лексичні, семантичні неологізми), а також включає в себе калькування та діалектизми.

У другому розділі ми задали класифікацію неологізмам італійської мови, розгрупувавши їх за трьома основними категоріями: за видом мовної одиниці, за способом творення та за рівнем соціалізації. Ми вважаємо, що ця робота може мати перспективу та сприяти подальшому дослідженню систематизації неологізмів італійської мови.

Окрім цього, у процесі дослідження ми виявили, що виникнення неологізмів відбувається завдяки ряду екстралінгвальних та інтралінгвальних чинників. Ми виокремили, що основними причинами є потреба надавати новим словам, словосполученням назви, потреба в експресивності мовлення, а також процеси, що відбуваються в мові та сприяють виникненню слів на базі вже існуючих.

Отже, у процесі виконання курсової роботи її мета була досягнута, всі поставлені завдання виконані. Ми розглянули та проаналізували поняття «неологізм» у лінгвістиці та, зокрема, зазначили основні шляхи утворення та класифікацію неологізмів сучасної італійської мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Динамічні процеси в сучасному українському лексиконі : [монографія] / Н. Ф. Клименко, Є. А. Карпіловська, Л. П. Кислюк; НАН України, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні. – Київ: Вид. Дім Дмитра Бураго, 2008. – 335 с.: табл.
2. Українська мова : енциклопедія / НАН України, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні, Ін-т укр. мови; редкол.: В. М. Русанівський [та ін.]. – Вид. 2-ге, випр. і допов. – Київ: Вид-во "Українська енциклопедія" ім. М. П. Бажана, 2004. – 820, [2] с.: іл.
3. Пономарів О.Д. Стилiстика сучасної української мови: Підручник. 3-тє вид., перероб. і доповн. Тернопiль: Навчальна книга Богдан, 2000.
4. V. Della Valle e G. Adamo, dell'Istituto dell'Enciclopedia Treccani del 2008 *Il volume dei Neologismi*
5. Maurizio Dardano, Pietro Trifone (1995) *Grammatica italiana*, Bologna, Zanichelli
6. I. Peša Matracki (2006) *Linee di tendenza nella formazione delle parole nell'italiano contemporaneo*
7. Bernard Quemada (2009) *LA NEOLOGIA*
8. Laura Bafile (2010) *Enciclopedia dell'Italiano*
URL:https://www.treccani.it/enciclopedia/adattamento_%28Enciclopedia-dell%27Italiano%29/
9. Giovanni Adamo-Valeria Della Valle Osservatorio Neologico della Lingua Italiana
10. <http://surl.li/glsjd>
11. *La grammatica italiana* (2012)
URL:[https://www.treccani.it/enciclopedia/suffissi_\(La-grammatica-italiana\)](https://www.treccani.it/enciclopedia/suffissi_(La-grammatica-italiana))

12. *La grammatica italiana* (2012)
URL:https://www.treccani.it/enciclopedia/alterazione_%28La-grammatica-italiana%29/
13. *Vademecum di neologia terminologica* (2014), Berna
14. Claudio Iacobini (2010), *Enciclopedia dell'Italiano*
15. <https://uain.press/blogs/abbreviature-hoch-skladni-zate-skorocheni-779398>
16. Silvia Demartini (2011) *Enciclopedia dell'Italiano*
17. Silvia Demartini (2010) *Enciclopedia dell'Italiano*
18. <https://ilazed.com/2021/07/09/vari-tipi-di-neologismi-learn-italian/#:~:text=Il%20neologismo%20lessicale%20%C3%A8%20una,regole%20della%20lingua%20di%20appartenenza.>
19. Волощук І.П., Наливайко В.Г. (2020) Лексико-семантичні та структурні особливості утворення неологізмів у медіатекстах, Київ
20. Arnaldo Panga (2016) *Neologismi: la lingua muta e l'interprete liberato*, Bologna
21. Serianni, *Grammatica italiana*, UTET, pag. 740
22. Massimo Fanfani (2010) *Enciclopedia dell'Italiano*,
URL:[https://www.treccani.it/enciclopedia/calchi_\(Enciclopedia-dell'Italiano\)/](https://www.treccani.it/enciclopedia/calchi_(Enciclopedia-dell'Italiano)/)
23. https://it.wikipedia.org/wiki/Calco_linguistico#Calco_semantico
24. Paolo D'Achille (2010) *Enciclopedia dell'Italiano*
25. Giovanna Adamo, (2012) *Parole nuove e italiano di domani. Sguardo sul lessico di una crisi globale*, Firenze
26. <https://www.treccani.it/vocabolario/occasionalismo/>
27. Massimo Fanfani (2011) *Enciclopedia dell'Italiano*
28. https://it.wikipedia.org/wiki/Parola_d%27autore
29. Luca Serianni (2000) *Enciclopedia Italiana - VI Appendice*, Roma

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО ХАРАКТЕРУ

30. Онлайн-словник італійських неологізмів Accademia della Crusca URL:
<https://accademiadellacrusca.it/parole-nuove/disiscrizione/184686>
31. <http://www.repubblica.it/online/politica/meetingdue/finanziaria/finanziaria.html>
(25 agosto 2002)
32. Онлайн-словник італійських неологізмів Sapere, URL:
<https://sapere.virgilio.it/parole/neologismi/>
33. <https://passionemobile.wordpress.com/2006/03/15/la-guida-completa-alle-abbreviazioni-per-sms/>
34. https://www.larapedia.com/sms/abbreviazioni_sms.html
35. <https://www.dizy.com/it/voce/navigare/frasi#:~:text=%C3%88%20necessario%20un%20pizzico%20di,non%20%C3%A8%20certo%20cosa%20prudente>